

Проектът „Развитие на мрежата на Черноморски център за екологична информация и образование и повишаване капацитета на сдружението” се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. www.ngogrants.bg

Морските пространства на Република България в Черно море Различни видове води и задълженията за устойчивото им управление

Морските пространства на Република България са регламентирани от 1987 г. първоначално в Закона за морските пространства, а от 2000 г. в Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата. Те са изцяло основани на духа и препоръките на Конвенцията на ООН по морско право от 1982 г., която България е подписала и ратифицирала. Според закона българските морски пространства са пет юридически категории: вътрешни морски води, териториално море, прилежаща зона, континентален шелф и изключителна икономическа зона.

Външните граници на последните четири морски пространства се отмерват от т.нар. изходни линии. България има по-съществени вътрешни морски води само в районите на Варненския и Бургаския залив, разбирани за нашата цел като ориентири. И в двата случая споменатите води са ограничени от морето към брега с прави отсечки. Във Варненския залив правите свързват нос Калиакра с нос Тузла, нос Тузла с нос Екрене и нос Св. Константин с нос Иланджик южно от Галата. В Бургаския залив вътрешните морски води са ограничени от правите, свързващи нос Емине с Маслен нос и Маслен нос с нос Рохи – северно от Царево. Посочените прави отсечки и бреговата ивица извън техния обхват са изходните линии, от които се измерват в посока към открито море останалите четири морски пространства.

Вътрешните морски води, териториалното море – 12 мили, както и въздушното пространство над тях, тяхното дъно и неговите недра са част от територията на Република България, върху които тя упражнява своя държавен суверенитет.

Териториалното море на Република България включва прилежащата към брега и вътрешните морски води морска ивица с широчина 12 морски мили, измервана от изходните линии.

Прилежащата зона на Република България е морската ивица, която се опира до териториалното море и се разпростира на разстояние 24 морски мили от изходните линии, от които се измерва ширината на териториалното море.

Изключителната икономическа зона (ИИЗ) е нов статут на морското право, въведен от Конвенцията по морско право на ООН. Всяка държава с излаз на море има право да регламентира своя ИИЗ в морското пространство до 200 мили (370 км) пред своите брегове. В тази зона държавата не упражнява суверенитет, а суверенни права. Според най-важното

суверенно право на никого не се позволява да експлоатира живите богатства на морските пластовете и морското дъно в чужда ИИЗ без специално разрешение от държавата собственик.

Поради ограничените размери и специфичната форма на Черно море нито една от черноморските държави не може да установи за себе си ИИЗ от 200 мили, без да оцети интересите на другите. В нашия закон е казано следното: „Изключителната икономическа зона на Република България се простира отвъд границите на териториалното море на разстояние до 200 морски мили от изходните линии, от които се измерва ширината на териториалното море.” Следва и пояснение: „Външните граници на изключителната икономическа зона се определят по споразумение със съседните прилежащи и срещулежащи държави в съответствие с международното право, за да се постигне справедливо решение.”

Става ясно, че въпреки конвенционалният регламент – 200 мили, българският законодател не фиксира право на страната ни да навлезе на двеста мили в пространството на морето, но настоява за справедливо разпределение. Южната граница на морските пространства на страната е определена от Споразумението между Република България и Република Турция за определяне на границата в района на устието на река Резовска / Мутлудере и разграничаване на морските пространства между двете държави в Черно море от 1999 г. Между България и Румъния се водят разговори за делимитиране на морската граница, но все още не е постигнато окончателно съгласие. Двете държави при влизането си в Европейския съюз са поели ангажимента да определят границата на морски си пространства на базата на консенсус. В най-източната си точка изключителната икономическа зона на страната се среща с водите около Крим на около 120 морски мили (220 км) от българския бряг (или от нос Шабла).

С развитието на законодателството за управление на водите и влизането на България в Европейския съюз през 2007 г. определенията за морските пространства бяха свързани с други определения за видове води и разширяващи се задължения за тяхното интегрирано управление.

Устойчивото използване на водите и опазването на екосистемите са в основата на създадените чрез две европейски директиви „рамки” от общи подходи, задачи, принципи, дефиниции и фундаментални мерки. Тези документи са Рамковата директива за водите 2000/60 ЕС (РДВ) и Рамкова директива за морска стратегия 2008/56/ЕС (РДМС). Транспонирани са основно в Закона за водите от 2000 г., многократно разширяван и допълван през годините.

Предназначението на РДВ е да наложи рамка за опазването на вътрешните повърхностни води, преходните води, крайбрежните води и подземните води.

Определението за повърхностни води донякъде се покрива със смисъла на наименованието си, но част от обхвата му е дефиниран чрез включване и изключване на други видове. „Повърхностни води” са водите на повърхността на сушата, с изключение на подземните води (които се намират под повърхността на земята), както и преходните води (от смесен тип, в морски устия и лимани, но със значителен примес от сладки води) и крайбрежните морски води.

Последните са дефинирани спрямо изходната линия описана по-горе. Те включват зона от повърхностни води, намиращи се откъм сушата спрямо крайбрежната линия, всяка точка от която отстои на една морска миля в посока към вътрешността на морето от най-близката точка на изходната линия, от която се измерва обхватът на териториалното море. Получава се ивица с

широчина 1 морска миля (или 1852 м) непосредствено след вътрешните морски води, която представлява най-близката до брега част от териториалното море.

РДМС обхваща всички морски пространства, тяхното дъно, всички недра под тях от изходната линия, служеща за определяне на териториалното море, до пределите на зоната, в която държавата-членка има или упражнява юрисдикция.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Черноморски център за екологична информация и образование и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България.